

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

TRẦN VĂN QUÝ

**CHẤT LƯỢNG THỰC HÀNH QUYỀN CÔNG TỐ
CỦA KIỂM SÁT VIÊN TẠI PHIÊN TÒA XÉT XỬ HÌNH SỰ SƠ THẨM
THEO YÊU CẦU CẢI CÁCH TƯ PHÁP Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: LÝ LUẬN VÀ LỊCH SỬ NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

HÀ NỘI - 2017

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

TRẦN VĂN QUÝ

**CHẤT LƯỢNG THỰC HÀNH QUYỀN CÔNG TỐ
CỦA KIỂM SÁT VIÊN TẠI PHIÊN TÒA XÉT XỬ HÌNH SỰ SƠ THẨM
THEO YÊU CẦU CẢI CÁCH TƯ PHÁP Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

CHUYÊN NGÀNH: LÝ LUẬN VÀ LỊCH SỬ NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

Mã số: 62 38 01 01

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: GS.TS. PHẠM HỒNG THÁI

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng và được trích dẫn đầy đủ theo quy định.

Tác giả

Trần Văn Quý

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI	7
1.1. Các công trình nghiên cứu liên quan đến cải cách tư pháp	7
1.2. Các công trình nghiên cứu liên quan đến chất lượng thực hành quyền công tố	14
1.3. Khái quát kết quả nghiên cứu liên quan đến đề tài và những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu	29
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ CHẤT LƯỢNG THỰC HÀNH QUYỀN CÔNG TỐ CỦA KIỂM SÁT VIÊN TẠI PHIÊN TÒA XÉT XỬ HÌNH SỰ SƠ THẨM THEO YÊU CẦU CẢI CÁCH TƯ PHÁP	36
2.1. Khái niệm, đặc điểm, vai trò chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp	36
2.2. Tiêu chí đánh giá và các yếu tố bảo đảm chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm	60
2.3. Yêu cầu của cải cách tư pháp đối với việc bảo đảm chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm	71
Chương 3: THỰC TRẠNG CHẤT LƯỢNG THỰC HÀNH QUYỀN CÔNG TỐ CỦA KIỂM SÁT VIÊN TẠI PHIÊN TÒA XÉT XỬ HÌNH SỰ SƠ THẨM	81
3.1. Khái quát thực trạng đội ngũ Kiểm sát viên	81
3.2. Thực trạng chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm	85
Chương 4: QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP BẢO ĐẢM CHẤT LƯỢNG THỰC HÀNH QUYỀN CÔNG TỐ CỦA KIỂM SÁT VIÊN TẠI PHIÊN TÒA XÉT XỬ HÌNH SỰ SƠ THẨM THEO YÊU CẦU CẢI CÁCH TƯ PHÁP Ở VIỆT NAM HIỆN NAY	113
4.1. Quan điểm bảo đảm chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp ở Việt Nam hiện nay	113
4.2. Giải pháp bảo đảm chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp	122
KẾT LUẬN	149
DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	151
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	152

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

- BLTTHS : Bộ luật Tố tụng hình sự
- CNXH : Chủ nghĩa xã hội
- KSND : Kiểm sát nhân dân
- THQCT : Thực hành quyền công tố
- VKSND : Viện Kiểm sát nhân dân
- VKSNDTC : Viện Kiểm sát nhân dân tối cao
- XHCN : Xã hội chủ nghĩa
- XXST : Xét xử sơ thẩm

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu

Thực hành quyền công tố là một trong hai chức năng của Viện kiểm sát nhân dân (VKSND) đã được hiến định. Hiến pháp năm 2013 ghi nhận “VKSND thực hành quyền công tố, kiểm sát hoạt động tư pháp” (Điều 107). Thực hành quyền công tố trong tố tụng hình sự để thực hiện việc buộc tội của Nhà nước đối với người phạm tội, do VKSND thực hiện ngay từ khi giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm, kiến nghị khởi tố và trong suốt quá trình khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử vụ án hình sự nhằm bảo đảm mọi hành vi phạm tội, người phạm tội phải được phát hiện, khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử kịp thời, nghiêm minh, đúng người, đúng tội, đúng pháp luật, không làm oan người vô tội, không để lọt tội phạm và người phạm tội; đồng thời, không để người bị khởi tố, bị bắt, tạm giữ, tạm giam bị hạn chế quyền con người, quyền công dân.

Tại phiên tòa xét xử sơ thẩm các vụ án hình sự, Kiểm sát viên tham gia với tư cách là người đại diện VKSND thay mặt Nhà nước để thực hành quyền công tố nhằm buộc tội bị cáo. Khi thực hành quyền công tố trong giai đoạn xét xử các vụ án hình sự, Kiểm sát viên có các nhiệm vụ và quyền hạn như công bố cáo trạng, quyết định của VKSND liên quan đến việc giải quyết vụ án tại phiên tòa; tham gia xét hỏi, thực hiện việc luận tội đối với bị cáo tại phiên tòa sơ thẩm; tranh luận với người bào chữa và những người tham gia tố tụng khác tại phiên tòa sơ thẩm. Thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử sơ thẩm vụ án hình sự nhằm truy tố, buộc tội người có hành vi phạm tội ra trước Toà án theo đúng quy định của pháp luật, bảo đảm không để lọt kẻ phạm tội và làm oan người vô tội.

Thời gian qua Đảng đã có nhiều chủ trương, chính sách nhằm bảo đảm chất lượng thực hành quyền công tố nói chung và thực hành quyền công tố của Viện kiểm sát trong hoạt động xét xử sơ thẩm vụ án hình sự nói riêng. Nghị quyết số 08-NQ/TW ngày 2/1/2002 của Bộ Chính trị về “Một số nhiệm vụ trọng

tâm công tác tư pháp trong thời gian tới” đã nêu rõ: “Viện kiểm sát các cấp thực hiện tốt chức năng công tố và kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong hoạt động tư pháp. Hoạt động công tố phải được thực hiện ngay từ khi khởi tố vụ án và trong quá trình tố tụng nhằm đảm bảo không bỏ lọt tội phạm, không làm oan người vô tội... Nghị quyết số 49/NQ-TW của Bộ Chính trị về Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020, Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban chấp hành trung ương Đảng khóa X đặt ra yêu cầu đẩy mạnh việc thực hiện Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020 phải bảo đảm các điều kiện cho VKSND thực hiện tốt chức năng thực hành quyền công tố. Những quan điểm đó đã được thể chế hóa trong Hiến pháp năm 2013, Luật Tổ chức VKSND năm 2014, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2003, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015.

Triển khai thực hiện những chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước về thực hành quyền công tố của Viện kiểm sát, thời gian qua, nhìn chung VKSND đã thực hiện tốt chức năng thực hành quyền công tố tại phiên tòa xét xử sơ thẩm các vụ án hình sự, góp phần to lớn trong đấu tranh phòng chống tội phạm, giữ gìn an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, bảo vệ quyền con người, quyền và lợi ích hợp pháp của công dân. Tuy nhiên, bên cạnh đó còn tồn tại nhiều thiếu sót, hạn chế. Tình trạng oan, sai trong hoạt động xét xử sơ thẩm vụ án hình sự của Tòa án vẫn diễn ra. Nhiều vụ án sơ thẩm hình sự Tòa án trả hồ sơ cho Viện kiểm sát để điều tra bổ sung do truy tố chưa đúng người, đúng tội. Một số vụ án phán quyết của Tòa án khác với những nội dung thực hành quyền công tố, hay Viện kiểm sát truy tố bị cáo nhưng Tòa án tuyên bị cáo không phạm tội. Điều đó cho thấy chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại một số phiên tòa xét xử sơ thẩm các vụ án hình sự chưa thật sự bảo đảm.

Trên phương diện nghiên cứu, chủ đề chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử sơ thẩm các vụ án hình sự không phải hoàn toàn mới. Tuy nhiên, những vấn đề lý luận căn bản của chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm đều

chưa được nhìn nhận một cách toàn diện và giải quyết thấu đáo; do đó, hệ thống các tiêu chí đánh giá chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm chưa được nhận diện thật rõ nét. Thực trạng hoạt động lập pháp gần đây cho thấy, một số đạo luật liên quan đến tổ chức và hoạt động của Tòa án, Viện kiểm sát, Cơ quan điều tra chưa thể hiện đúng tinh thần của Hiến pháp năm 2013 về chức năng của các cơ quan tố tụng. Tương tự, việc định ra hay luật hóa những tiêu chí để đánh giá chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa chưa được quan tâm.

Cải cách tư pháp ở Việt Nam đang đặt ra những yêu cầu mới. Viện kiểm sát nhân dân thực hành quyền công tố góp phần bảo vệ pháp luật, bảo vệ quyền con người, quyền công dân, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân, góp phần bảo đảm pháp luật được chấp hành nghiêm chỉnh và thống nhất. Bối cảnh này đòi hỏi công tác thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử sơ thẩm các vụ án hình sự phải không ngừng nâng cao chất lượng, bảo đảm chính xác, đúng pháp luật. Do vậy, nghiên cứu vấn đề chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm lại càng có ý nghĩa hết sức cấp thiết cả về lý luận và thực tiễn. Từ những lý do trên đây, nghiên cứu sinh chọn đề tài “*Chất lượng thực hành quyền công tố của Kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp ở Việt Nam*” làm luận án tiến sĩ luật học, chuyên ngành Lý luận và lịch sử Nhà nước và pháp luật.

2. Mục đích nhiệm vụ của luận án

2.1. Mục đích của luận án

Trên cơ sở phân tích những vấn đề lý luận và thực tiễn về chất lượng thực hành quyền công tố (THQCT) của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp ở Việt Nam, tác giả đề xuất các quan điểm, đưa ra những giải pháp nhằm bảo đảm chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm đáp ứng yêu cầu của cải cách tư pháp.

2.2. Nhiệm vụ của luận án

Để thực hiện mục đích nêu trên, luận án có nhiệm vụ là:

- Phân tích làm sáng tỏ những vấn đề lý luận về chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp ở Việt Nam như: khái niệm, đặc điểm, vai trò, tiêu chí đánh giá, những yếu tố bảo đảm và yêu cầu của cải cách tư pháp.

- Phân tích thực trạng chất lượng đội ngũ kiểm sát viên và rút ra những ưu điểm, thuận lợi và khó khăn vướng mắc.

- Đánh giá thực trạng chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp.

- Phân tích và đề xuất các quan điểm và đưa ra những giải pháp bảo đảm chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Dưới góc độ lý luận và lịch sử nhà nước và pháp luật, luận án tập trung nghiên cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn về chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm theo yêu cầu cải cách tư pháp ở Việt Nam.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- *Về đối tượng:* Luận án tập trung nghiên cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn về chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa hình sự sơ thẩm. Không nghiên cứu chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa phúc thẩm, giám đốc thẩm và tái thẩm. Luận án cũng không đề cập đến hoạt động thực tiễn của viện kiểm sát quân sự.

- *Về không gian:* Luận án nghiên cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn về chất lượng THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự sơ thẩm trên phạm vi toàn quốc.

- *Về thời gian:* Những số liệu thống kê làm cơ sở đánh giá thực trạng hoạt động THQCT của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự tác giả sử dụng từ năm 2010 đến nay.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận: Luận án nghiên cứu dựa trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về nhà nước và pháp luật, các quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về cải cách bộ máy nhà nước nói chung và cải cách tư pháp nói riêng.

4.2. Phương pháp nghiên cứu: Luận án sử dụng các phương pháp nghiên cứu của chủ nghĩa Mác-Lênin, trong đó chú trọng các phương pháp kết hợp giữa lý luận và thực tiễn, phân tích và tổng hợp, quy nạp và diễn dịch, lịch sử cụ thể. Ngoài ra luận văn còn sử dụng một số phương pháp của các bộ môn khoa học khác như thống kê, so sánh, lý thuyết hệ thống...

Phương pháp phân tích, tổng hợp được sử dụng ở chương 1 nhằm phân tích, đánh giá các công trình khoa học có liên quan đến đề tài.

Phương pháp phân tích, tổng hợp được sử dụng ở chương 2 nhằm làm sáng tỏ những vấn đề lý luận liên quan đến đề tài.

Phương pháp thống kê, so sánh, phân tích, tổng hợp, lý thuyết hệ thống được sử dụng ở chương 3 trên cơ sở phương pháp luận của Triết học Mác-Lênin, nhằm đánh giá đúng thực trạng chất lượng thực hành quyền công tố của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự.

Phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh, quy nạp - diễn dịch được sử dụng ở chương 4, để đề xuất các quan điểm, giải pháp phù hợp thực tế, khả thi nhằm nâng cao chất lượng thực hành quyền công tố của kiểm sát viên tại phiên tòa xét xử hình sự.

5. Những điểm mới của luận án

Luận án là công trình khoa học đầu tiên nghiên cứu toàn diện và hệ thống cơ sở lý luận và thực tiễn về chất lượng thực hành quyền công tố của kiểm sát